

IstroAnalytica varuje pred prehnaným ekonomickým optimizmom NBS a IFP

Bratislava 8.10.2020

Inštitút stredoeurópskych štúdií IstroAnalytica porovnal doterajší priebeh hospodárskej krízy v SR spôsobenej koronavírusom s poslednou veľkou krízou z roku 2008. Analytici tak isto prihliadli, vzhľadom na veľkú závislosť Slovenska na zahraničných ekonomikách, aj k vývoju nálad na kľúčových zahraničných trhoch a k nedávno publikovaným ekonomickým očakávaniam manažérov veľkých svetových spoločností.

Analytici IstroAnalytica sú presvedčení, že očakávania ekonomického vývoja zo strany IFP aj NBS sú prehnané optimistické a hospodárska kríza presiahne aj rok 2022. Pre rok 2021 očakávajú hospodársky rast do 2%. Pre Slovensko je preto nevyhnutné zvýšiť podporu podnikov zamestnávajúcich ľudí na Slovensku, urobiť ju adresnejšou. Ako príklady z iných krajín je možné uviesť nákupy prebytkových tovarov a služieb domácich podnikov, ako aj kompenzáciou časti ich vypadnutých príjmov, napríklad v sektore cestovného ruchu.

„Kríza, ktorá sa začala v roku 2008, na Slovensku trvala takmer 5 rokov. Myslíme si, že slovenskí exportéri, od ktorých podstatne závisí výkon našej ekonomiky, nemajú stabilné objednávky a výhľad ani na najbližších 12 mesiacov. Preto nevidíme dôvod na prílišný optimizmus pri plánovaní hospodárskeho rastu na budúci rok a odporúčame zvýšiť intenzitu podpory slovenských podnikov a zamestnanosti v SR,“ hovorí Peter Helexa, výkonný riaditeľ IstroAnalytica.

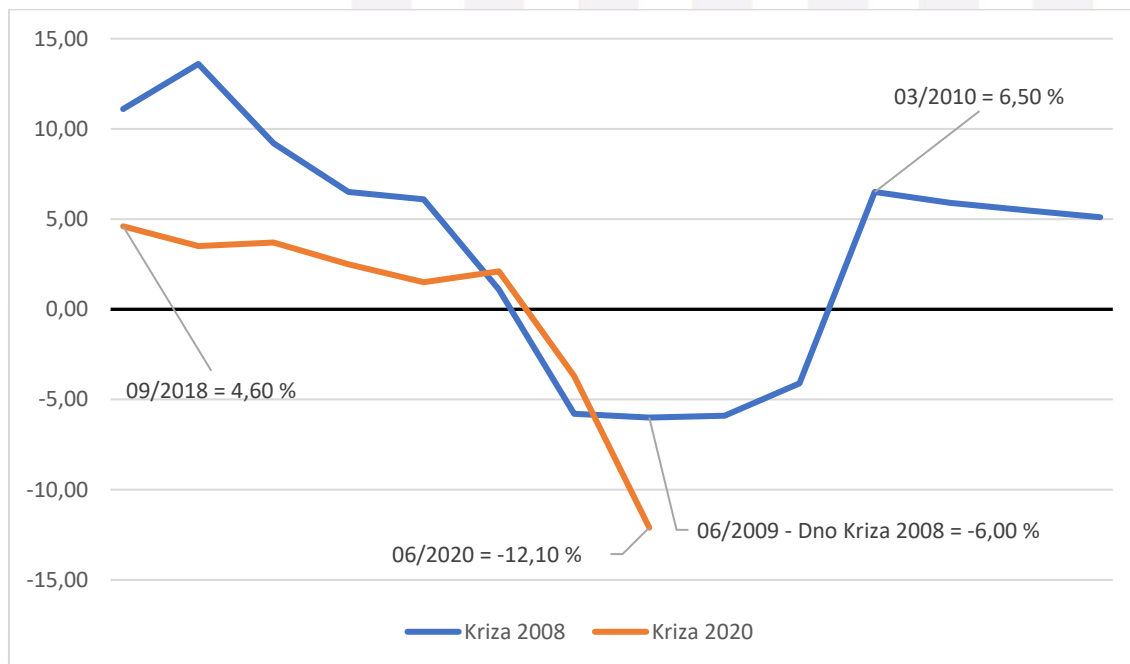
„Významné riziko v nasledujúcom období vidím v skokovitom náraste zadlženosti niektorých štátov Eurozóny voči HDP, kde sa tento pomer napr. pri „problémovom“ Grécku odhaduje na úrovni zhruba 200% na konci roka 2020. V nasledujúcom roku 2021 sa síce odhaduje razantné zníženie tohto ukazovateľa na úroveň 180%, avšak predpokladám, že ak k takémuto značne pozitívnemu vývoju nepríde, investori na finančných trhoch budú mať oprávnený pocit neistoty z udržateľnosti vládneho dlhu Grécka, čo spôsobí ďalšie „kolečká“ bruselských summitov a postupnú transformáciu koronakrízy do krízy finančnej. Navyše táto „dlhová nákaza“ sa môže ďalej presunúť na kľúčový štát Eurozóny Taliansko, kde sa očakáva pomer vládneho dlhu k HDP vo výške 159% na konci roka 2020. Všetky tieto faktory spolu s blížiacim sa rizikom tvrdého Brexitu môžu spôsobiť podobný vývoj, aký sme mohli vidieť v období predchádzajúcej krízy, kde vrchol miery nezamestnanosti na Slovensku kulminoval až v januári 2013 na úrovni 14,80%, čo bolo viac ako štyri roky od pádu Lehman Brothers v septembri 2008. Na základe týchto rizík by som nebol veľmi prekvapený, ak by ekonomické oživenie nebolo tak rýchle ako sa všeobecne očakáva,“ dodáva analytik Lukáš Blažek z Value Invest, organizácie spolupracujúcej s IstroAnalytica.

Dno sme ešte nevideli

Štátni analytici z IFP sa na základe makroekonomickej analýzy¹ domnievajú, že naša ekonomika dosiahla dno, od ktorého sa dokáže odraziť a rásť. Zdôvodňujú to relatívne rýchlym oživením zahraničného dopytu, ktorý sa pozitívne prejavil v slovenskom exporte a odolným pracovným trhom.

IstroAnalytica nezdieľa optimizmus IFP a obáva sa, že súčasné pozitívne oživenie môže byť dôsledkom dočasnej ekonomickej zotrvačnosti. Kríza z roku 2008 nás naučila, že **krízy sa naplno neprejavujú hneď po prvom šoku, ale kulminujú o niečo neskôr a to vzhľadom na medzinárodnú zložitosť a nepredvídateľnosť faktorov, ktoré vývoj krízy ovplyvňujú.** Súčasná kríza je z hľadiska prvotného prepadu HDP horšia ako tá predchádzajúca. **V medziročnom porovnaní sa HDP v júni v roku 2009 prepadlo o 6% a v roku 2020 v rovnakom mesiaci prepadlo až o 12,1%.** Pre porovnanie HDP Českej republiky sa v 2. kvartáli roku 2020 prepadlo o 10,7%. Relatívne optimistické čísla nezamestnanosti na úrovni 6,8% sú umelo udržiavané nízko prostredníctvom štátnej podpory.

Porovnanie vývoja HDP v SR: kríza 2008 vs. 2020

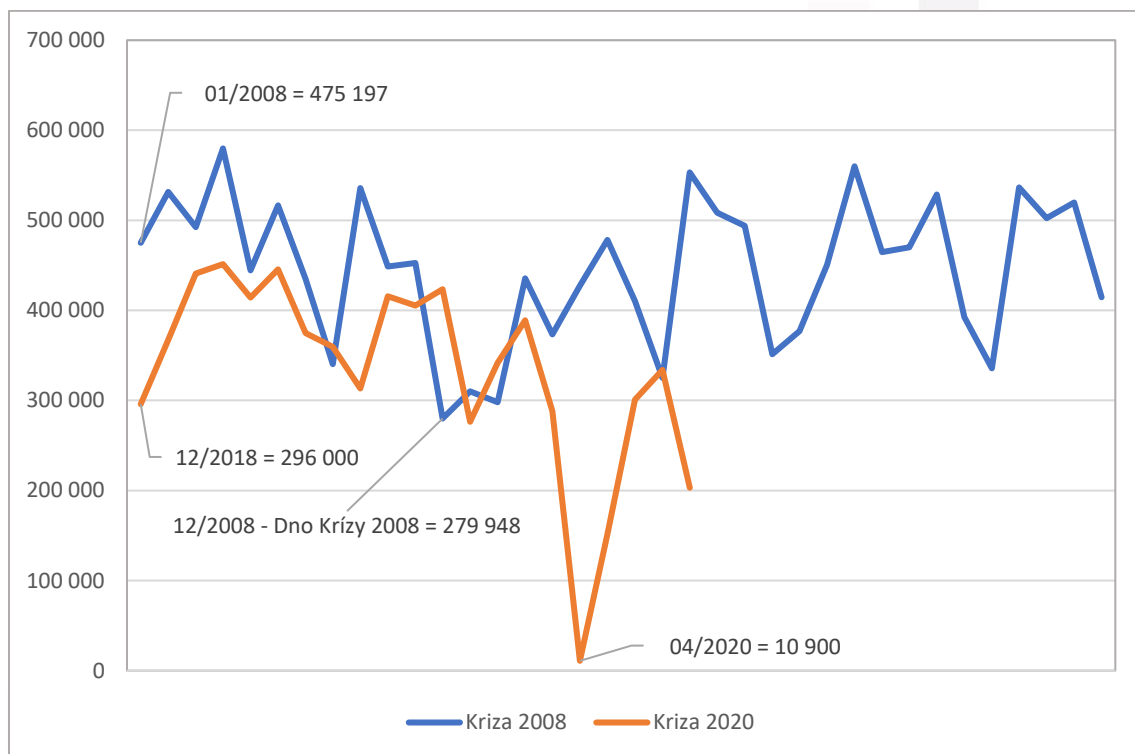

Aj na základe skúseností z minulej krízy si IstroAnalytica myslí, že hovoriť o odrazení od dna je priskoro, pretože z budúceho vývoja nemôžeme vylúčiť ďalšie nepredvídateľné disruptívne udalosti, ktoré budú negatívne vplyvať nielen na slovenskú, ale hlavne na európsku resp. svetovú ekonomiku. Napríklad produkcia automobilov sa výrazne spomalila aj v Nemecku,

¹ Dostupné online: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/ekonomicke-prognozy/makroekonomicke-prognozy/53-zasadnutie-vyboru-makroekonomicke-prognozy-september-2020.html>

ktoré je pre nás kľúčovou ekonomikou. Trend je po miernom náraste klesajúci a všetky indikátory nasvedčujú, že taký aj zostane. Nemecko je pre Slovensko najdôležitejším trhom, a preto tieto informácie negatívne dopadajú na vývoj našej ekonomiky.

Porovnanie vývoja produkcie automobilov v Nemecku: kríza 2008 vs. 2020

Aj napriek snahám vlád o adresnejšie a miernejšie ekonomické opatrenia, musíme brať do úvahy napríklad ak nevypočítateľnosť samotného šírenia sa vírusu i ekonomického a politického prostredia ako napríklad neprehľadná situácia okolo Brexitu.

Ako tlmiť pád?

IstroAnalytica odporúča prijať na strane Vlády SR a samospráv také opatrenia, ktoré zabránia devastácií kľúčových sektorov v ekonomike. Napríklad podporiť podniky prostredníctvom zvýšenia dopytu po ich tovaroch a službách, nákupom prebytkov zo strany štátu, alebo dočasne kompenzovať časť výpadku ich príjmov. Okrem nákladov na zamestnancov totiž podniky a podnikatelia znášajú nemalé fixné náklady, ktoré súčasná forma podpory upriamená na kompenzáciu personálnych nákladov, nepokrýva.

Bezodkladná stimulácia dopytu prostredníctvom štátnych nákupov od slovenských podnikov, alebo, v odôvodnených prípadoch, kompenzácia časti ich vypadnutých tržieb, zabezpečia prežitie podnikateľského sektora a pripraví mu dobrú štartovaciu pozíciu na obdobie keď sa začne ekonomika Európskej únie zotavovať.

V záujme rastu v strednodobom horizonte musíme už teraz rýchlo a efektívne pripraviť a začať realizovať projekty, ktoré budú financované z Fondu obnovy a rozvoja, ktoré prinesú pozitívny efekt slovenskej ekonomike v horizonte 3 až 5 rokov.

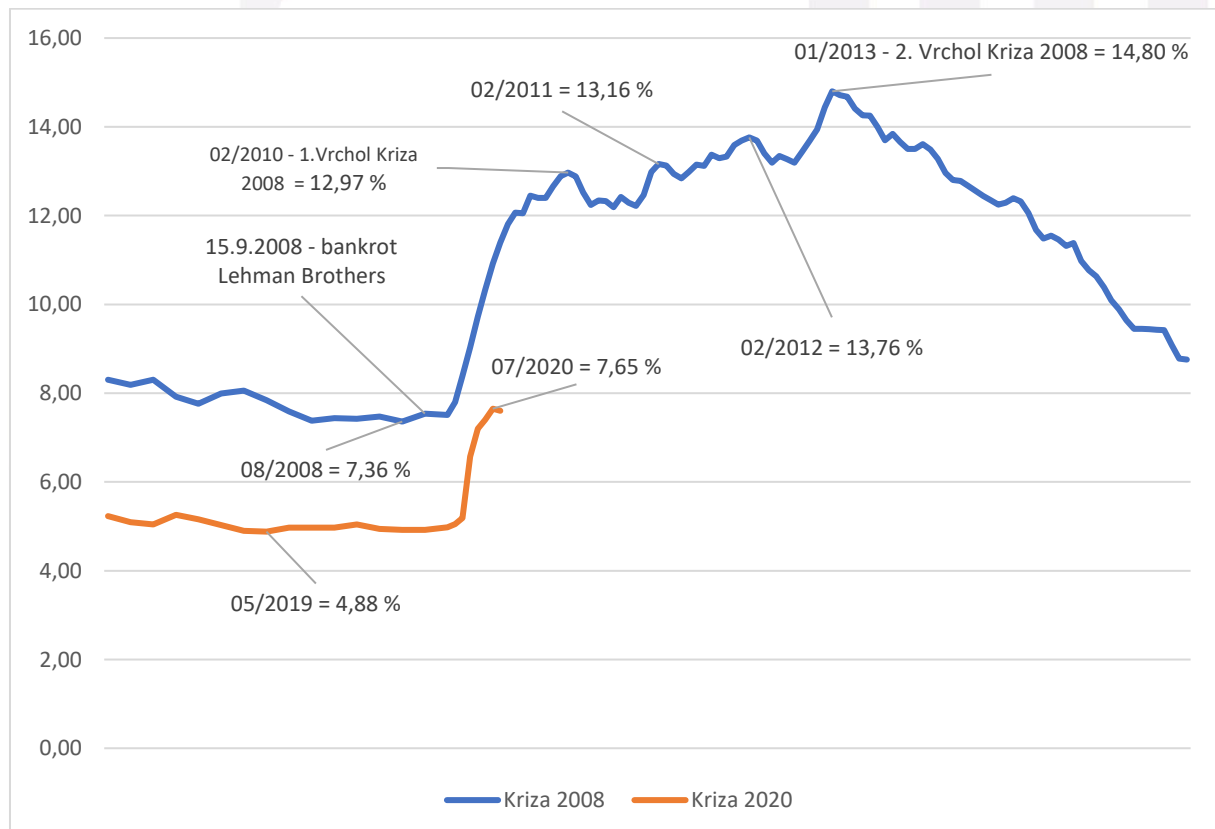
V o svojom návrhu z konca júla inštitút IstroAnalytica uviedol, že pri Fonde obnovy a rozvoja je kľúčové zamerať sa na kvalitné projekty a rýchlosť implementácie. Kvalitný projekt je taký, ktorý zabezpečí transformáciu slovenskej ekonomiky v horizonte 2021 – 2027 a zároveň zabezpečí, že úroveň nezamestnanosti v uvedenom období nepresiahne 7% s priemerným hospodárskym rastom minimálne 2% ročne. Rovnako kľúčovým kritériom úspechu pri dosahovaní hospodárskeho rastu z uvedených projektov bude najmä zapájanie firiem podnikajúcich, vytvárajúcich pridanú hodnotu a zdaňujúcich svoje zisky v SR.

2008 vs. 2020

Aby sme lepšie pochopili krízový vývoj, je vhodné priblížiť dáta z krízových rokov po 2008 a vysledovať vzorce možného vývoja pre aktuálnu krízu.

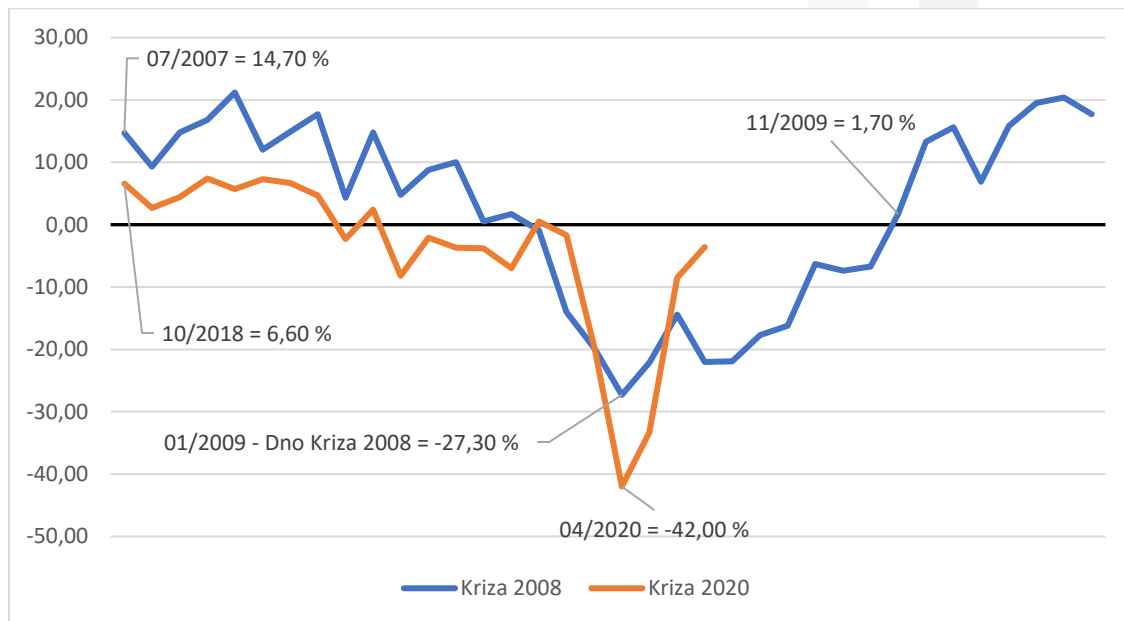
Nezamestnanosť rastie a v júli 2020 dosiahla 7,65%. Zaujímavé je sledovať vývoj nezamestnanosti na začiatku roka 2013, čo predstavuje druhý vrchol krízy z roku 2008. Nezamestnanosť sa vtedy vyšplhala na 14,8%. IstroAnalytica odhaduje, že z dôvodu negatívneho vývoja pandémie a s ňou spojených reštriktívnych opatrení, môžeme očakávať nárast nezamestnanosti aj v aktuálnej kríze.

Porovnanie vývoja nezamestnanosti v SR: kríza 2008 vs. 2020

Z pohľadu štruktúry slovenskej ekonomiky je zaujímavý aj pohľad na priemyselnú výrobu. Tá začala stúpať rýchlejšie ako počas krízy v roku 2008, avšak jej úplné zotavenie je závislé najmä od vývoja zahraničného dopytu. Aj preto je priskoro hodnotiť zotavovanie slovenskej priemyselnej výroby ako trvalé.

Porovnanie vývoja priemyselnej výroby v SR: kríza 2008 vs. 2020

„Dáta v centre riešenia verejných politík“

Inštitút stredoeurópskych štúdií IstroAnalytica je nezávislou mimovládnu organizáciou (občianskym združením), ktorej cieľom je zvyšovať kvalitu verejných politík, verejnej diskusie a v neposlednom rade aj kvalitu politických rozhodnutí na základe používania overených údajov, dát a faktov, ako aj zvyšovať životnú úroveň a zlepšovať kvalitu života obyvateľov SR zefektívňovaním verejných politík na všetkých úrovniach.

Inštitút IstroAnalytica bol založený v júni 2020 a jeho hlavný tím tvoria skúsení, angažovaní a dynamickí odborníci, ktorí spájajú svoje viac ako 20 ročné pracovné skúsenosti v rôznych odvetviach súkromného a verejného sektora s preukázateľnými schopnosťami v oblasti manažmentu, analýzy a nastavovania verejných politík, strategického poradenstva, komunikácie a vzťahov so štátnymi orgánmi.

www.istroanalytica.org